

Odsjek za istočnoslavenske jezike i književnosti

Današnji Odsjek za istočnoslavenske jezike i književnosti čine tri katedre: Katedra za ruski jezik, Katedra za rusku književnost i Katedra za ukrajinski jezik i književnost, odnosno dva studija: studij rusistike i studij ukrajinstike. Navedeni studiji osposobljavaju studente za rad u različitim sektorima: u obrazovanju (u školama stranih jezika, u osnovnim školama u kojima se provodi program učenja ruskoga i ukrajinskoga jezika prema modelu C, u gimnazijama), u znanosti, kulturi i gospodarstvu. Posebno valja istaknuti prevoditeljstvo, medije (radio, televizija) i izdavaštvo.

Izučavanje slavenskih jezika u Hrvatskoj ima dugu tradiciju. Povijest studija slavistike, a napose rusistike na Filozofskome fakultetu u Zagrebu počinje još u 19. stoljeću osnivanjem Kraljevskoga sveučilišta Franje Josipa I., kad je utemeljen i zagrebački Mudroslovni fakultet s Filozofičko-historičkim odjelom u kojem se otvara i Stolica za filologiju slavensku. U njezinu okviru 1886. počinje djelovati Seminar za slavensku filologiju. Iz njega se kasnije razvio Odsjek za slavenske jezike i književnosti, koji se potom proširivao uvođenjem novih studija (odnosno katedara) drugih slavenskih jezika. Tako je do 2003/04. godine Odsjek obuhvaćao ove studije: rusistiku (Katedra za ruski jezik i Katedra za rusku književnost), ukrajinstiku (s novoosnovanom Katedrom za ukrajinski jezik i književnost), bohemistiku, slovakistiku i polonistiku (u okviru Katedre za zapadnoslavenske jezike i književnosti) te južnu slavistiku (s Katedrom za makedonski jezik i književnost, Katedrom za slovenski jezik i književnost, Katedrom za srpsku i crnogorsku književnost i Lektoratom za bugarski jezik i književnost). Godine 2003/04. došlo je do razdvajanja Odsjeka za slavenske jezike i književnosti na Odsjek za istočnoslavenske jezike i književnosti, Odsjek za zapadnoslavenske jezike i književnosti te Odsjek za južnoslavenske jezike i književnosti. Nakon razdvajanja studij rusistike i studij ukrajinstike pripadaju Odsjeku za istočnoslavenske jezike i književnosti.

RUSISTIKA

Ruski jezik i književnost u Hrvatskoj se može studirati na Filozofskome fakultetu Sveučilišta u Zagrebu i na Odjelu za rusistiku Sveučilištu u Zadru. Studij ruskoga jezika i književnosti na zagrebačkome Filozofskome fakultetu prvi je i najstariji studij rusistike u Hrvatskoj. Studij rusistike koji je dio Odsjeka za istočnoslavenske jezike i književnosti osposobljava studente za rad u jezikoznanstvu, znanosti o književnosti, prevoditeljstvu, izdavaštvu, kulturi, obrazovanju, turizmu i drugim djelatnostima. Od svojega se osnutka ruski jezik i književnost studira na Filozofskome fakultetu u Zagrebu u dvopredmetnome sustavu kao predmet A (četiri godine) i predmet B (tri godine), a zatim kao dio dvaju ravnopravnih četverogodišnjih sveučilišnih studija. Od bolonjske reforme visokoga školstva 2005. godine rusistika se studira kao sastavnica dvopredmetnoga studija u ukupnu trajanju od pet godina (prijediplomski studij traje četiri, a diplomski jednu godinu). U predstojećoj reformi studija, čija implementacija počinje ak. god. 2024/25, sveučilišni će studij rusistike biti usklađen s ostalim studijskim grupama na Filozofskome fakultetu, s trima godinama

Studentska konferencija PhiloSlavicon, 2023.

prijediplomskoga i dvjema godinama diplomskoga studija. Prijediplomski je studij opći i po završetku student stječe diplomu prvostupnika (*baccalaureus/baccalaurea*) ruskoga jezika i književnosti (univ. bacc. philol. russ.). Na diplomskome studiju novoga programa student bira između dvaju smjerova, jezikoslovno-književnoga i nastavničkoga, te na kraju studija stječe diplomu sveučilišnoga magistra rusistike (mag. philol. russ.), odnosno sveučilišnoga magistra edukacije rusistike (mag. educ. philol. russ.).

Današnji studij rusistike izvode nastavnici dviju katedara: Katedre za ruski jezik i Katedre za rusku književnost. Studij se gradi kao važan centar rusistike u Hrvatskoj i inozemstvu, obrazujući studente za izazove tržišta rada. Nastava se već od druge godine studija odvija na ruskome jeziku, zbog čega su studenti rusistike vrlo fleksibilni u ostvarivanju međunarodnih stipendija, a nastavni je proces ujedno otvoren za primitak stranih studenata koji provode jedan ili više semestara na studiju ruskoga jezika i književnosti u Zagrebu. Pedagoško-obrazovni potencijal rusistike (nastava u većim i manjim skupinama, rad sa studentima na nastavi i konzultacijama, mentorski rad, studentske udruge rusista i sl.) ostvariv je s jedne strane zbog ranije utvrđenih temelja, a s druge zbog znanstvenoistraživačkoga rada, koji se ogleda u sveučilišnim potporama, projektima, međunarodnoj suradnji, bilateralnim suradnjama, gostovanjima, organizacijama međunarodnih skupova i drugim znanstvenim i stručnim aktivnostima.

Studij ima bogatu povijest, koja se bilježi otkako je sveučilišni lektor Fran Celestin osnovao rusistiku na Sveučilištu u Zagrebu. Ruski se jezik počeo predavati u zimskome semestru 1879. godine unutar

kolegija *Osobitosti skladnje ruskoga jezika* i *Poviest ruske literature*. Celestin je svoju nastavničku karijeru završio u zimskome semestru 1894. predajući *Oblike ruskoga jezika* i *Oblike češkoga jezika*. Rusistika je i prije formalne uspostave bila zastupljena među drugim slavistikama kad je Lavoslav Geitler uz druge kolegije tumačio i stare ruske tekstove, čime je udario temelje budućoj obuhvatnijoj rusistici i studiju ruskoga jezika. Rusistika se krajem 19. stoljeća razvijala u okviru općega društvenog interesa za druge slavenske jezike i književnosti, što je uključivalo i kroatistiku. Primjerice Tomislav Maretić predavao je rusku gramatiku, a Stjepan Ivšić historijsku gramatiku ruskoga jezika. Interes tadašnjih profesora bio je usmjeren na ruski jezik, njegovo poučavanje te na poredbeno izučavanje (hrvatske i ruske veze, povezanost slavenskih filologija i sl.). Posebnom usmjerenošću na ruski jezik ističu se osim spomenutih i Milan Rešetar, Vladimir Rozov i Zoja Rozova. Nije stoga neobično da je zagrebačka Slavistika još u svojim začecima išla ukorak s onim što se događalo u drugim europskim sveučilišnim središtima. Slavistika je, a ponajprije rusistika krenula putem u kojem su jedini kolegiji bili *Staroslavenski* i *Poredbena slavenska gramatika*, da bi zatim nacionalne slavenske filologije i njihovi predmeti sve više zauzimali središnje mjesto (usp. Damjanović 1995–1996).

Po završetku Drugoga svjetskog rata 1945. Slavenski se seminar naglo razvio i po broju studenata i po broju katedara i nastavnika. Poseban poticaj tom razvoju dao je profesor Josip Badalić, jer tada počinje s radom Katedra za ruski jezik i književnost, koje je Badalić bio predstojnik. Njegova se iznimna zasluga očituje u jačanju slavistike, a napose rusistike. Svojim će bavljenjem poredbenom hrvatsko-ruskom književnošću i hrvatsko-ruskim vezama utjecati na kasnije naraštaje i oblikovanje studija u Zagrebu. Rusistika se u 1950-im godinama već jasno formirala, da bi se 1961. zbog sve većeg interesa jedinstvena Katedra za ruski jezik i književnost razdvojila na Katedru za ruski jezik i Katedru za rusku književnost, koje postoje i danas. Predstojnica Katedre za ruski jezik bila je tada Antica Menac, a predstojnik Katedre za rusku književnost Aleksandar Flaker. Antica Menac bila je utemeljiteljica Zagrebačke frazeološke škole, čime je bitno odredila kretanje interesa prema frazeologiji, koji će naslijediti kasniji naraštaji. Ipak, interes za ruski jezik nije bio određen samo frazeologijom. Razvijaju se historijska gramatika i akcentologija (Malik Mulić), sintaksa i stilistika (Rikard Simeon). Posebno zanimanje za stilistiku iskazano je u predavačkom radu Renate Volos, koja se bavila i ruskom neverbalnom komunikacijom, šireći time jezikoslovna istraživanja i nastavu na rusistici. Razvoju fonetike i fonologije te staroslavenskomu jeziku posvetio se Milenko Popović, dok se traduktološkim pitanjima bavio lektor i prevoditelj Radomir Venturin, inače autor svojevrsne lingvističke poezije na ruskom i hrvatskom jeziku.

Godina 1970-ih bilježe se suradnje različitih katedara i odsjeka na Filozofskome fakultetu pa je tako od 1971. do 1976. poredbenu gramatiku slavenskih jezika predavao profesor s Katedre za informatologiju Bulcsú László, koji je na Sveučilištu u Chicagu 1986. obranio disertaciju pod naslovom *An Information Science Approach to Slavic Accentology*, a ruski je bio jedan od četrdesetak jezika kojima je vladao.

Značajno grananje zagrebačke rusistike koje se ogleda u sve većem i raznovrsnijem broju kolegija pridonijelo je i razvoju metodike nastave ruskoga jezika. Premda se nastava ruskoga jezika u osnovnim i srednjim školama (usmjerenom obrazovanju, zatim gimnazije) u Hrvatskoj mijenjala, čas povećavala čas smanjivala, interes za metodiku i način predavanja ne jenjava do danas. Na Odsjeku su djelovali profesori koji su bitno usavršili metodičku nastavu predajući ju ne samo rusistima nego i ostalim slavenskim filološkim grupama: Petar Glebov, Miho Skljarov, Mija Jagatić, a danas Marina Jajić Novogradec.

Posebnu pozornost zaslužuju lektori (inozemni i hrvatski) koji su ojačali bazu učenja jezika, kao što su Serafina Madatova-Poljanec, Ekaterina Sitnikova. Dušan Marčetić, Maja Škreblin, Tatjana Korać, Milica

Klub studenata rusistike Puškin.

ževnost potaknuto je Josipom Badalićem, koji je opsežno i kompetentno pisao o suvremenim ruskim književnicima i istodobno prevodio s ruskoga. Katedra za rusku književnost tako postaje važan ne samo predavački nego i istraživački centar jer je Badalić, koji je jedno vrijeme radio kao knjižničar u Sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu, u arhivima pronašao važne ruske rukopisne spomenike iz 18. stoljeća. Pozornost zaslužuju otkrića vezana uz tragedije ruskoga klasicista A. P. Sumarokova, o čemu je izvješćivao hrvatsku i međunarodnu znanstvenu javnost.

Osim starom književnošću i arhivskim istraživanjima, kojima je pozornost posvetio J. Badalić, interes se usmjerio i prema proučavanju ruske avangardne književnosti. Rusistika postaje centar istraživanja povijesne avangarde zahvaljujući profesoru Aleksandru Flakeru, koji je među prvima u svijetu skrenuo pozornost na važnost njezina izučavanja i proširio imanentno proučavanje književnosti na područje likovnih umjetnosti i drugih medija. Nastavni planovi, obrazovanje budućih rusista i znanstveni rad u zadnjoj su trećini 20. stoljeća bili usmjereni na sagledavanje avangardnih pravaca, a zagrebačka će Rusistika biti ne samo zabilježena nego upravo središte na europskoj i svjetskoj karti zahvaljujući projektu *Pojmovnika ruske avangarde*, koji je Flaker zajedno s Dubravkom Ugrešić uspješno vodio dugi niz godina.

U znanstvenome smislu djelovanje Katedre za rusku književnost i Zavoda za znanost o književnosti umnogome je pridonijelo ugledu zagrebačke Rusistike u svijetu. Zavod za znanost o književnosti, kojega je danas voditeljica Danijela Lugarić Vukas, djeluje pri Odsjeku za istočnoslavenske jezike i književnosti i nastavlja tradiciju organiziranja znanstvenih skupova, međunarodne suradnje te objavljivanja znanstvenih

Bukarica, Elvira Ratković, Nastja Poljak, Igor Živković i drugi, sve do današnjih – Irine Mironova Blažina, Anite Hrnjak, Sanje Drljača Magić, Marije Popović, Sanje Aslanovski Tokić.

Istraživački je i nastavni potencijal Katedre za ruski jezik usmjeren prema jačanju jezičnih kompetencija (jezične vježbe) i frazeologiji (Branka Barčot, Anita Hrnjak), čime zagrebačka Rusistika širi svoj međunarodni ugled i baštini tradiciju. Starom ruskom književnošću, posebice historijskom gramatikom, hermeneutikom teksta i srednjovjekovnom hagiografijom bavi se Natalija Vidmarović, koja je ujedno i prevoditeljica Ureda predsjednika Republike Hrvatske i Državnoga protokola. Poredbenom morfologijom u nastavi i u svojem istraživačkom radu bavi se Željka Čelić, a frazeologijom, lingvokulturologijom i translatologijom Branka Barčot, što pokazuje razgranatost interesa i širenje lepeze istraživanja na Katedri za ruski jezik.

Rusistika od 1980-ih godina pokazuje grananje interesa u različitim smjerovima, što utječe na nastavu jezika i književnosti, kao i na znanstvenu zaokupljenost istraživača. Zanimanje za rusku knji-

knjiga („Biblioteka L“). Zbog aktivna djelovanja na znanstvenome polju ruske književnosti 20. stoljeća, a posebice modernizma i avangarde, mnogi su znanstvenici rusisti s Filozofskoga fakulteta izašli iz „Flakerove kabanice“: Josip Užarević, Magdalena Medarić, Živa Benčić, Dubravka Oraić Tolić, Sonja Ludvig, Jasmina Vojvodić, Ivana Peruško i Danijela Lugarić Vukas. Međunarodna vidljivost Rusistike, koja odgovara ciljevima internacionalizacije i povećanja vidljivosti znanstvenoga rada zacrtanima u *Razvojnoj i znanstvenoistraživačkoj strategiji Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu od 2018. do 2023. godine* (2018), osigurana je još mnogo prije upravo zahvaljujući projektu *Pojmovnika*, međunarodnim skupovima i izdavaštvu.

U zadnjoj se trećini 20. stoljeća na studiju ruskoga jezika i književnosti znanstveno-nastavni interes razgranao na proučavanje emigrantske književnosti i posebice proze Vladimira Nabokova (Magdalena Medarić), starije ruske književnosti i njezine povezanosti s avangardom, modernističke književnosti, s jasnim interesom prema suvremenim književnim strujanjima (Živa Benčić). Pozornost se posvećuje i teoriji književnosti, poglavito teoriji stiha, kompoziciji lirske pjesme te poeziji Borisa Pasternaka i Osipa Mandel'stama (Josip Užarević). Premda se u 21. stoljeću nastavlja tradicija istraživanja modernističkih tendencija u književnosti, kao i onih avangardnih, vidljive su težnje novijih naraštaja prema suvremenoj književnosti te naročito prema književnosti i kulturi 20. stoljeća, što uključuje širenje polja književnog istraživanja na izvedbene umjetnosti i film. To se odnosi na proučavanje kulturoloških segmenata u književnome tekstu, različitih interpretativnih mogućnosti klasičnoga i suvremenoga teksta (Jasmina Vojvodić), na pojačan interes prema kulturi druge polovice 20. stoljeća, na različite književne i kulturne prakse, na feminističku književnost, traumu, pamćenje (Danijela Lugarić Vukas), književnost prve polovice 20. stoljeća, komparativističke studije, književnost i film, prevođenje (Ivana Peruško). Mlađi naraštaj rusista svoje znanstvene interese oblikuje na područjima kao što su historijska sintaksa slavenskih jezika (Lidija Milković), suvremena ruska poezija (Petra Grebenac), suvremena ruska proza i novi mediji (Antonio Milovina).

U novom je tisućljeću nastavni proces postao dinamičnijim. Od uvođenja bolonjskoga sustava 2005. godine studenti na Katedri za rusku književnost pohađaju obavezne kolegije u prvim četirima semestrima, dok na drugim dvjema godinama biraju izborne kolegije iz književnosti, što povećava dinamiku studiranja, osamostaljuje studente, otvara mogućnost otvaranja novih kolegija i sl. Takva se praksa izbornosti nastavlja i u novome, reformiranome programu, u kojemu se izbornost povećava i na kolegijima iz ruskoga jezika.

Nastavničko-predavačka misija rusistike očituje se u osamostaljivanju studenata u njihovu radu, poticanju na aktivno oblikovanje karijere, a znanstveno-stručna u jasnom lokalnom i međunarodnom djelovanju. Zagrebačka je Rusistika zabilježena i u Međunarodnome slavističkom komitetu, u međunarodnim komisijama (za frazeologiju, leksikologiju, leksikografiju) (Željka Fink Arsovski) u kojima i danas aktivno djeluje, u Međunarodnome društvu Dostoevskoga (*International Dostoevsky Society*) (Jasmina Vojvodić) i dr. Brojne se znanstvene i stručne aktivnosti rusista izgrađuju zahvaljujući projektima Ministarstva znanosti i obrazovanja te kasnije onima Hrvatske zaklade za znanost, kao i preko institucijskoga financiranja znanstvene djelatnosti Sveučilišta u Zagrebu.

Projektne se istraživanja usmjeravaju prema frazeologiji i frazeografiji, suvremenoj (aktualnoj) ruskoj književnosti i kulturi, klasičnoj književnosti 19. i 20. stoljeća te radu na rječnicima, koji zavređuju posebnu pozornost. Zahvaljujući naporima A. Menac, M. Popovića, R. Venturina, M. Skljarova, T. Korać i R. Volos objavljen je dvosveščani *Rusko-hrvatski ili srpski frazeološki rječnik* (1979–1980), a kasnijim radom Ž. Fink Arsovski, A. Hrnjak i B. Barčot uređeni su i sastavljeni *Hrvatski frazeološki rječnik* (2003), *Hrvatsko-romansko-germanski rječnik poredbenih frazema* (2016), *Rječnik hrvatskih animalističkih frazema* (2017), *Rusko-hrvatski frazeološki rječnik* (2019) i dr.

Klub studenata rusistike Puškin.

Svojim radom na jezičnim kompetencijama studenata te razvoju znanstvenoga potencijala Rusistika se izgrađuje u smjeru internacionalizacije samoga studija, a time i Fakulteta. Brojne suradnje pridonose integraciji zagrebačke Rusistike u europski kulturni prostor (suradnja sa sveučilištima u Berlinu, Budimpešti, Konstanzu, Ljubljani, Pečuhu, Potsdamu, Tallinnu, Trieru, Veroni, Vilniusu, Wrocławu i dr.) te izvan prostora Europske unije (sveučilišta u Beogradu, Moskvi, Sankt Peterburgu, Magnitogorsku, Kemerovu, Almatyu i dr.). Suradnja s međunarodnom sveučilišnom zajednicom važna je zbog mogućnosti uključivanja studenata u različite programe mobilnosti, kao što su međufakultetske (bilateralne) suradnje, međusveučilišne suradnje te programi Erasmus+, CEEPUS i Tempus.

Posebno važne aktivnosti u studiju ruskoga jezika i književnosti jesu gostovanja predavača iz inozemstva te boravci domaćih znanstvenika u inozemstvu. Takav način suradnje važan je čimbenik povećanja ugleda zagrebačke Rusistike u međunarodnoj znanstvenoj zajednici, a studentima tijekom studija daje mogućnost sagledavanja različitih oblika predavanja, kao i otkrivanja novih znanstvenih perspektiva tijekom studija.

U okviru studija ruskoga jezika i književnosti djeluje i Klub studenata rusistike *Puškin*, pomažući studentima prve godine studija u snalaženju u literaturi, preporukama, u nastavnome procesu (snimljeni kratki videosadržaji o nastavi na prvoj godini, organiziranje studenata mentora i sl.). Klub djeluje na umrežavanju

studenata, organizira okrugle stolove, studentske konferencije, intervjuje, organizira zabave za studente rusistike i druge zainteresirane.

Već duže od 30 godina kao poticaj studentima rusistike svake se godine u Općini Križ, rodnome mjestu Josipa Badalića, najboljemu studentu ili najboljoj studentici dodjeljuje plaketa „Josip Badalić“.

Studij rusistike upisuje 40 studenata na prijediplomskome studiju i 44 studenta na diplomskome studiju. Organizacija rada na studiju uključuje stalne dorade, dopunjavanja kolegija, usavršavanja nastavnika i reformiranje studija, što govori o praćenju ritma vremena, zahvaljujući čemu Rusistika na Filozofskome fakultetu u Zagrebu odolijeva brojnim izazovima.

UKRAJINISTIKA

Studij ukrajinskoga jezika i književnosti jedan je od mlađih studija na Filozofskome fakultetu. Istovremeno to je jedini studij ukrajinskoga jezika u Hrvatskoj. To ukrajinistiki na našem Fakultetu daje poseban značaj s obzirom na suradnju s drugim studijima ukrajinskoga jezika u Europi (u Poljskoj, Češkoj, Italiji, Njemačkoj, Austriji). Osim toga u jeku vojne agresije na Ukrajinu i velika broja izbjeglih državljana Ukrajine u Europi, pa i u Hrvatskoj, jača potreba za diplomiranim ukrajinistima prevoditeljima i nastavnicima ukrajinskoga. Usto mladim izbjeglim ljudima pruža se mogućnost studiranja na studiju ukrajinskoga jezika i u Zagrebu.

Djelatnost Katedre ima dvije komponente. Osnovni je zadatak prije svega obrazovanje stručnjaka u području ukrajinskoga jezika i književnosti (nastavnika, prevoditelja, znanstvenika), ali i stručnjaka šire humanističke naobrazbe. Druga, ne manje važna djelatnost Katedre jest poredbeno proučavanje ukrajinskoga i hrvatskoga jezika i književnosti, povijesnih i kulturnih procesa dvaju slavenskih naroda. Djelatnici Katedre bave se prevodjenjem, znanstvenim radom, popularizacijom ukrajinskoga jezika i književnosti u Hrvatskoj. U zadnje vrijeme intenzivirala se prevoditeljska djelatnost te su objavljeni prijevodi mnogih djela suvremene ukrajinske književnosti. Na prevoditeljsko-kulturološkome smjeru studenti su u okviru raznih kolegija uključeni u prevodjenje te je tako objavljeno niz književnih, znanstvenih i popularnih prijevoda, od kojih ćemo spomenuti objavljene romane: Sofija Andruhovič, *Amadoca* (prevele A. Dugandžić i D. Pavlešen, 2021); Haska Šijan, *Iza leđa* (prevele A. Dugandžić i D. Pavlešen, 2021); Jurij Andruhovič, *Leksikon intimnih gradova* (prevele A. Dugandžić i D. Pavlešen, 2019); Oleksandr Irvanec, *Liebkraftova bolest* (prevele A. Dugandžić i D. Pavlešen, 2015); Oksana Zabužko, *Terenska istraživanja ukrajinskog seksa* (prevele A. Dugandžić i D. Pavlešen, 2014); Sofija Andruhovič, *Felix Austria* (prijevod D. Kliček i D. Pavlešen, 2018); Svetlana Aleksijević, *Černobilska molitva (kronika budućnosti)* (preveli D. Kliček i D. Pavlešen, 2016); Jurij Viničuk, *Tango smrti* (preveo D. Kliček, 2015).

Ukrajinski jezik i književnost studiraju se u dvopredmetnome sustavu. Katedra izvodi nastavu na prijediplomskoj i diplomskoj razini. Prijediplomski studij ukrajinskoga jezika i književnosti traje četiri godine. Koncipiran je tako da pruža velik broj sati jezičnih vježbi, koje studentima vrlo brzo osiguravaju jezičnu kompetenciju na razini koja im omogućava čitanje i praćenje nastave na ukrajinskome jeziku. Upisom na diplomski studij studenti biraju jedan od dvaju smjerova: prevoditeljsko-kulturološki ili nastavnički. Studenti koji odaberu prevoditeljsko-kulturološki smjer tijekom studija se osposobljavaju za prevoditelje s ukrajinskog i na ukrajinski jezik (za književno prevodjenje, poslove sudskoga tumača, usmeno prevodjenje) te za različite druge poslove koji zahtijevaju filološku naobrazbu. Studenti koji završe nastavnički smjer mogu izvoditi nastavu ukrajinskoga jezika za različite skupine učenika (pripadnike ukrajinske nacionalne manjine, ljude koji u školama stranih jezika žele naučiti ukrajinski itd.).

Članovi Katedre za ukrajinski jezik i književnost s djelatnicima Muzeja I. Franka, L'viv.

Ukrajinski se jezik prvi put na Filozofskome fakultetu počinje učiti u okviru Lektorata ukrajinskoga jezika koji je 1964. godine počeo djelovati pri Katedri za ruski jezik zahvaljujući tadašnjim profesorima Aleksandru Flakeru i Antici Menac. Bio je to jedini lektorat ukrajinskoga jezika u bivšoj Jugoslaviji i u početku se održavao svake druge akademske godine, a kasnije i svake. Ugovorni lektori bili su izvorni govornici s raznih ukrajinskih filoloških fakulteta. Neki od njih ostavili su dubok trag na povijest proučavanja ukrajinskoga jezika u Zagrebu: Alla Koval', Anatolij Poğribnyj, Volodymyr Drozdovs'kyj, Rajisa Trostyns'ka. Godine 1992. ukrajinski lektorat osamostaljuje se unutar Odsjeka za slavenske jezike i književnosti. Lektorat je bio osnova za osnivanje četverogodišnjega studija ukrajinskoga jezika i književnosti ak. god. 1997/98. u okviru Odsjeka za slavenske jezike i književnosti. Za prerastanje jednogodišnjega lektorata u poseban četverogodišnji studij zaslužni su Milenko Popović, profesor na Katedri za ruski jezik, i Rajisa Trostyns'ka, ugovorna lektorica na Lektoratu ukrajinskoga jezika.

Studij se 2001. godine u okviru istog Odsjeka administrativno uobličio u Katedru za ukrajinski jezik i književnost. Milenko Popović postao je predstojnik Katedre i tu je dužnost obnašao sve do umirovljenja 2006. godine. Dok na novonastaloj Katedri nisu stasali vlastiti kadrovi, velik dio nastave izvodili su vanjski suradnici. Neki od njih kraće su vrijeme surađivali s Katedrom, a neki su bili višegodišnji nastavnici koji su u životu Katedre ostavili dubok trag, kao Jurij Lysenko i Volodymyr Kubins'kyj.

Studenti ukrajinistike na predavanju gostujuće profesorice iz Ukrajine.

Danas su znanstveni interesi djelatnika Katedre za ukrajinski jezik i književnost posvećeni različitim filološkim i kulturološkim temama: hrvatsko-ukrajinskim poredbenim istraživanjima, sociolingvističkim, dijalektološkim, translatoškim temama, književnim poredbama, ukrajinskoj povijesti i kulturi, uključujući kulturu ukrajinske nacionalne manjine u Hrvatskoj. Posebna pozornost posvećuje se pripremi rječnika. Godine 2008. profesor Jevgenij Paščenko pokrenuo je biblioteku „Ucrainiana Croatica“, u kojoj je objavljeno više od dvadeset knjiga koje hrvatske znanstvenike, ali i širu čitateljsku publiku upoznaju s ukrajinskom znanstvenom građom i stručnjake iz obiju zemalja potiču na zajednička istraživanja.

Osnovni je znanstveno-nastavni interes djelatnika Katedre proučavanje ukrajinsko-hrvatskih odnosa na različitim razinama. Tako je Tetyana Fuderer o toj temi uredila nekoliko zbornika radova sa studentskim prijevodima te dva zbornika znanstvenih radova. Osim toga bavi se sociolingvističkim, sintaktičkim, pravopisnim i translatoškim temama. Objavila je i dvije monografije iz područja sociolingvistike ukrajinskoga jezika. Bavi se konsekvativnim prevođenjem te je stalni sudski tumač za ukrajinski jezik. Ukrajinsko-hrvatske kontrastivne analize suvremenoga jezika djelokrug su interesa još nekoliko članova Katedre. Tako se Silvija Graljuk bavi fonološkom, morfološkom i morfonološkom kontrastivnom analizom ukrajinskog, slovačkog i hrvatskog jezika te audio-vizualnim prevođenjem, a Ana Dugandžić poredbenom frazeologijom, gramatikom ukrajinskoga jezika, teorijom i praksom prevođenja, k tomu prevodi djela suvremene ukrajinske književnosti na hrvatski. Lesja Petrovska proučava frazeologiju slavenskih jezika, kognitivnu lingvistiku i neverbalnu komunikaciju.

Povijesni pristup proučavanju ukrajinskoga i hrvatskoga jezika prisutan je i u znanstvenome radu Oksane Timko Đitko, koja je objavila udžbenik iz historijske gramatike ukrajinskoga jezika u dva dijela. Njezina se istraživanja tiču i ukrajinske dijasporu na području Hrvatske. Objavila je knjige iz leksikologije i morfologije rusinskoga jezika, a bila je i dio skupine autora koji su sastavili srpsko-rusinski (dvosveščani), rusinsko-srpski i jednojezični

Studenti ukrajinstike nakon literarne večeri s autorima iz Ukrajine.

rječnik rusinskoga jezika (dvosveščani). Domagoj Kliček bavi se hrvatsko-ukrajinskim filološkim vezama, starijom ukrajinskom književnošću te s ukrajinskoga na hrvatski prevodi publicističke i književne tekstove.

Skupina članova Katedre istražuje ukrajinsko-hrvatske književne veze. Dariya Pavlešen bavi se poredbenim književnim istraživanjima, posebice suvremenom ukrajinskom književnošću; s ukrajinskoga na hrvatski prevodi djela suvremene ukrajinske književnosti. Asistent Pavao Jergović istražuje ukrajinsku književnost 19. i 20. stoljeća. Objavljeno mu je nekoliko prijevoda stručno-znanstvenih tekstova.

Bez obzira na relativno nedavno osnivanje Ukrajinstika već ima povijest smjene kadrova: umirovljene profesore i mlade kadrove. Danas su na Katedri za ukrajinski jezik zaposlene dvije redovite profesorice, jedna docentica, dvoje poslijedoktoranada, jedan asistent te dvije lektorice, od kojih je jedna ugovorna lektorica s Kijevskoga sveučilišta. Katedra ima i *professora emeritusa*, svojega prvoga predstojnika M. Popovića. Članovi Katedre nastoje što više popularizirati svoj studij, učiniti ga vidljivijim i poželjnijim za studiranje te organiziraju izložbe, radionice, predavanja, književne večeri.

ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

Odsjek za istočnoslavenske jezike i književnosti od svojega formiranja 2003/04. godine – nakon podjele jedinstvenoga Odsjeka za slavenske jezike i književnosti – neprestano se mijenja i prilagođava potrebama društva, a studijski se kolegiji prilagođavaju suvremenosti. Jedan je od ciljeva Odsjeka upotpuniti broj studija istočnoslavenskih jezika bjeloruskim jezikom. Na taj bi način i istočna slavistika bila potpuna.

Odsjek je tijekom 2023. završio rad na reformi svojih studijskih programa. Izmjene se tiču strukture studija pa će se umjesto dosadašnjega modela 4+1 studiji prebaciti na model 3+2 i na taj način ujednačiti s

ostalim studijima na Fakultetu. Na diplomskoj razini oba studija zadržala su po dva dosadašnja smjera jer za njih postoji najveći interes, ali su ih dopunila novim kolegijima. Osmišljavanje novih kolegija uvjetovano je interesom studenata, potrebama društva te znanstvenim radom nastavnika, a više je pažnje posvećeno konkretnim potrebama različitih vrsta prevođenja te osiguravanju većega broja sati književnosti na studiju nastavničkoga smjera.

Milenko Popović
 Josip Užarević
 Jasmina Vojvodić
 Oksana Timko Đitko

LITERATURA

- Damjanović, S. Od Lavoslava Geitlera do Eduarda Hercigonje. *Croatica*. 42–44(1995/1996), 29–54. Dostupno i na: <https://hrcak.srce.hr/214625> (25. 11. 2023).
- Popović, M. Rusistika. A. Jezik. *Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu: monografija*. Damjanović, S. (ur.). Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 1998, 105–107.
- Puškadija-Ribkin, T. *Emigranti iz Rusije u kulturnom i znanstvenom životu Zagreba*. Zagreb: Prosvjeta, 2006.
- Razvojna i znanstvenoistraživačka strategija Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu od 2018. do 2023. godine*. Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2018. Dostupno na: <https://web2020.ffzg.unizg.hr/wpcontent/uploads/2020/06/Razvojna-i-znanstveno-istra%C5%BEiva%C4%8Dkastrategija-FFZG.pdf> (28. 9. 2023).
- Strateški program istraživanja Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu – Revizija*. Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2021. Dostupno na: https://web2020.ffzg.unizg.hr/wp-content/uploads/2021/10/Strateski_program_istrazivanjaMM.pdf (28. 9. 2023).
- Šidak, J. (ur.). *Spomenica u povodu proslave 300. godišnjice Sveučilišta u Zagrebu*. Sv. II. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, 1969.
- Užarević, J. Rusistika. B. Književnost. *Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu: monografija*, Damjanović, S. (ur.). Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 1998, 107–108.

MREŽNE STRANICE

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu. Dostupno na: <https://web2020.ffzg.unizg.hr/> (28. 9. 2023).

Djelatnici Odsjeka za istočnoslavenske jezike i književnosti

DJELATNI

ASLANOVSKI TOKIĆ, Sanja (Zagreb, 1984) (2018) 2018. lektorica.

BAKIĆ, Zrinka (Zagreb, 1971) (2009) 2009. tajnica Odsjeka za istočnoslavenske jezike i književnosti.

BARČOT, Branka (Split, 1981) (2008) 2008. znan. novakinja, 2014. viša asist., 2018. doc., 2023. izv. prof.

ČELIĆ, Željka (Zagreb, 1974) (2001) 2001. mlađa asist., 2003. asist., 2008. viša asist., 2011. doc., 2017. izv. prof., 2023. red. prof.

DRLJAČA MAGIĆ, Sanja (Banja Luka, Bosna i Hercegovina, 1962) (2015) 2015. lektorica, 2020. viša lektorica.

DUGANDŽIĆ, Ana (Čakovec, 1979) (2010) 2010. lektorica, 2015. viša lektorica.

FLEGAR, Maja (Zagreb, 1975) (2009) 2009. tajnica Odsjeka za istočnoslavenske jezike i književnosti.

FUDERER, Tetyana (Pryluky, Ukrajina, 1979) (2005) 2005. asist., 2010. doc., 2015. izv. prof., 2021. red. prof.
 GRALJUK, Silvija (Zagreb, 1978) (2005) 2005. asist., 2020. poslijedoktorandica.
 GREBENAC, Petra (Zagreb, 1994) (2021) 2021. asist. na projektu.
 HRNJAK, Anita (Zagreb, 1972) (2005) 2005. lektorica, 2009. viša lektorica.
 JAJIĆ NOVOGRADEČ, Marina (Virovitica, 1979) (2014) 2014. asist., 2020. poslijedoktorandica.
 JERGOVIĆ, Pavao (Valpovo, 1996) (2023) 2023. asist.
 KLIČEK, Domagoj (Zagreb, 1981) (2015) 2015. asist., 2022. poslijedoktorand.
 LUGARIĆ VUKAS, Danijela (Zagreb, 1979) (2005) 2005. znan. asist., 2010. viša asist., 2015. doc., 2020. izv. prof.
 MILKOVIĆ, Lidija (Požega, 1993) (2019) 2019. asist.
 MILOVINA, Antonio (Dubrovnik, 1997) (2022) 2022. asist.
 MIRONOVA BLAŽINA, Irina (Moskva, Rusija, 1961) (1999) 1999. lektorica, 2003. viša lektorica.
 PAVLEŠEN, Dariya (Ivano-Frankivs'k, Ukrajina, 1980) (2005) 2005. lektorica, 2010. viša lektorica, 2021. doc.
 PERUŠKO, Ivana (Pula, 1979) (2005) 2005. asist., 2010. viša asist., 2016. doc., 2021. izv. prof.
 PETROVSKA, Lesja (Kijev, Ukrajina, 1979) (2021) 2021. strana lektorica.
 POPOVIĆ, Marija (Soči, Rusija, 1979) (2021) 2021. lektorica.
 TIMKO ĐITKO, Oksana (Vrbas, Srbija, 1965) (2001) 2001. asist., 2007. doc., 2012. izv. prof., 2019. red. prof.
 VOJVODIĆ, Jasmina (Zagreb, 1970) (1996) 1996. znan. novakinja, 2006. doc., 2011. izv. prof., 2017. red. prof., 2023. red. prof. u trajnom izboru.

PREMINULI, UMIROVLJENI I OSTALI BIVŠI DJELATNICI

BADALIĆ, Josip (Deanovec, 1888 – Zagreb, 1985) (1945–1959) 1945. red. prof.
 BARAC, Antun (Kamenjak, Crikvenica, 1894 – Zagreb, 1955) (1930–1955) 1930. doc., 1933. izv. prof., 1938. red. prof.
 BENČIĆ-PRIMC, Živa (Ljubljana, Slovenija, 1948) (1972–2017) 1972. asist., 1984. doc., 1990. izv. prof., 1996. red. prof., 2017. prof. emerita.
 BENEŠIĆ, Julije (Ilok, 1883 – Zagreb, 1957) (1918–1930) 1918. lektor.
 BUKARICA, Milica (Komorane, Srbija, 1937 – Zagreb, 2003) (1985–2004) 1985. lektorica, 1988. viša lektorica.
 CELESTIN, Fran (Klenik, Vače, Slovenija, 1843 – Zagreb, 1895) (1876–1892) 1876. lektor.
 DRECHSLER (VODNIK), Branko (Varaždin, 1879 – Zagreb, 1926) (1911–1926) 1911. doc., 1922. red. prof.
 FANCEV, Franjo (Virje, 1882 – Zagreb, 1943) (1919–1943) 1919. doc., 1925. red. prof.
 FINK ARSOVSKI, Željka (Zagreb, 1952) (1978–2018) 1978. asist. – pripravnica, 1979. asist., 1997. doc., 2002. izv. prof., 2007. red. prof., 2012. red. prof. u trajnom izboru, 2019. prof. emerita.
 FLAKER, Aleksandar (Białystok, Poljska, 1924 – Zagreb, 2010) (1949–1989) 1949. asist., 1958. doc., 1962. izv. prof., 1965. red. prof., 1997. prof. emeritus.
 GEITLER, Lavoslav (Prag, Češka, 1847 – Döbling, Beč, Austrija, 1885) (1874–1885) 1874. red. prof.
 HAMM, Josip (Gat, Valpovo, 1905 – Beč, Austrija, 1986) (1946–1960) 1946. lektor, 1949. doc., 1954. izv. prof., 1958. red. prof.

- ILEŠIČ (ILEŠIĆ), Fran (Videm ob Ščavnici, Slovenija, 1871 – Ljubljana, Slovenija, 1942) (1914–1941) 1914. doc., 1919. red. prof.
- IVŠIĆ, Stjepan (Orahovica, 1884 – Zagreb, 1962) (1913–1955) 1913. doc., 1915. izv. prof., 1918. red. prof.
- JAGATIĆ, Mija (Zagreb, 1952) (1997–2008) 1997. asist., 2005. viša asist.
- KNEŽEVIĆ, Anto (Potočani, Bosna i Hercegovina, 1959) (1986–1990) 1986. asist.
- KORAĆ, Tatjana (Bjelajci, Bosna i Hercegovina, 1929) (1968–1984) 1968. lektorica, 1977. viša lektorica.
- KOŽINA, Smilja (Zagreb, 1947) (1972–2002) 1972. tajnica Odsjeka za istočnoslavenske jezike i književnosti.
- LÁSZLÓ, Bulcsú (Čakovec, 1922 – Čabradi, Križevci, 2016) (1955–1966, 1971–1993) 1955. asist., 1971. viši predavač, 1986. predavač II, 1988. znan. savjetnik, 1989. red. prof.
- LUDVIG, Sonja (Zagreb, 1967) (1995–2003) 1995. znan. novakinja.
- LUKAČEVIĆ, Vedrana (Zagreb, 1974 – Zagreb, 2024) (2006–2010) 2006. tajnica Odsjeka za istočnoslavenske jezike i književnosti.
- MARETIĆ, Tomo (Virovitica, 1854 – Zagreb, 1938) (1886–1914, 1921–1926) 1885. priv. doc., 1886. izv. prof., 1890. red. prof.
- MEDARIĆ-KOVAČIĆ, Magdalena (Zagreb, 1947) (1971–2012) 1971. asist., 1985. doc., 1990. izv. prof., 1996. red. prof.
- MENAC, Antica (Split, 1922 – Zagreb, 2020) (1949–1985) 1949. asist., 1961. doc., 1966. izv. prof., 1973. red. prof.
- MULIĆ, Malik (Travnik, Bosna i Hercegovina, 1917 – Sarajevo, Bosna i Hercegovina, 1980) (1956–1972) 1956. asist., 1964. doc.
- PAŠČENKO, Jevgenij (Vorkuta, Rusija, 1950 – Zagreb, 2021) (2002–2020) 2002. lektor, 2007. doc., 2012. izv. prof., 2017. red. prof.
- PAVIĆ, Armin (Požega, 1844 – Zagreb, 1914) (1875–1904) 1875. doc., 1877. izv. prof., 1880. red. prof.
- POLJAK, Nastja (Split, 1949) (1990–2014) 1990. viša lektorica.
- POLJAK MAKARUHA, Dubravka (Zagreb, 1946) (2001–2011) 2001. doc.
- POPOVIĆ, Milenko (Zagreb, 1936) (1961–2006) 1961. asist., 1975. doc., 1980. izv. prof., 1980. red. prof., 1999. red. prof. u trajnom izboru, 2009. prof. emeritus.
- RALAŠIĆ, Josip (Požega, 1991) (2019–2022) 2019. asist.
- RATKOVIĆ, Elvira (Brod na Kupi, 1952) (1982–2016) 1982. asist., 1984. stručna suradnica, 1996. lektorica.
- ŘEHÁK, Vladimír (Prekopakra, 1935 – Zagreb, 1967) (1960–1967) 1960. asist.
- REŠETAR, Milan (Dubrovnik, 1860 – Firenca, Italija, 1942) (1919–1927) 1919. red. prof.
- SIMEON, Rikard (Velika Barna, Grubišno Polje, 1911 – Zagreb, 1977) (1956–1977) 1956. lektor, 1961. doc., 1970. izv. prof., 1975. red. prof.
- SKLJAROV, Miho (Trsteno, 1926 – Zagreb, 2008) (1957–1995) 1957. lektor, 1963. predavač, 1970. doc., 1975. izv. prof., 1983. red. prof.
- ŠKREBLIN, Maja (Velika Gorica, 1925 – Zagreb, 1999) (1959–1991) 1959. lektorica, 1973. viša lektorica.
- ŠURMIN, Đuro (Sišćani, Čazma, 1867 – Zagreb, 1937) (1902–1910) 1902. izv. prof., 1906. red. prof.
- TIHOMIROVIĆ, Zoran (Zagreb, 1988) (2016–2022) 2016. asist.
- TROSTYNS'KA, Rajisa (Harkiv, Ukrajina, 1939 – Zagreb, 2016) (1992–2004) 1992. lektorica, 1997. viša lektorica.
- UŽAREVIĆ, Josip (Gundinci, 1953) (1978–2023) 1978. asist. – pripravnik, 1982. asist., 1990. doc., 1993. izv. prof., 1998. red. prof., 2004. red. prof. u trajnom izboru.

VENTURIN, Radomir (Potok, 1935) (1963–2004) 1963. lektor, 1976. viši lektor.

VIDMAROVIĆ, Natalija (Volkovysk, Bjelorusija, 1958) (1989–2023) 1989. lektorica, 1994. viša lektorica, 1997. doc., 2010. red. prof., 2016. red. prof. u trajnom izboru.

VOLOS, Renata (Piscovo, Rusija, 1928 – Zagreb, 2017) (1969–1995) 1969. lektorica, 1974. viša lektorica, 1978. viša predavačica, 1991. doc.

VRANA, Josip (Letičani, Bjelovar, 1903 – Zagreb, 1991) (1955–1970) 1955. lektor, 1963. predavač, 1966. viši predavač.

ŽIVKOVIĆ, Igor (Đurđevac, 1963) (2003–2019) 2003. viši lektor.

ŽUSTRA, Mia (Dubrovnik, 1987) (2016–2017) 2016. lektorica.

STRANI LEKTORI

ALEKSANDROVA, Ljudmila (Rusija) (1978–1979).

ARBUZOVA, Irina (Rusija) (1965–1972).

ČUPRUN, Genrietta (Rusija) (1974–1975).

DROZDOVS'KYJ, Volodymyr (Ukrajina) (1969–1970, 1980–1981).

IL'JAŠ, Mihail (Rusija) (1968–1971).

JURČENKO, Oleksandr (Ukrajina) (1974–1975).

KOVAL', Alla (Ukrajina) (1966–1967).

MADATOVA-POLJANEC, Serafina (Rusija) (s. a.–s. a.).

MARČETIĆ, Dušan (Rusija) (s. a.–s. a.).

MARFUNINA, Inessa (Rusija) (1972–1973).

MIRONOVA BLAŽINA, Irina (Rusija) (1993–1999).

OSTAPYK, Ivan (Ukrajina) (1988–1989).

PAŠČENKO, Jevgenij (Ukrajina) (1990–1991, 2000–2005).

POGRIBNYJ, Anatolij (Ukrajina) (s. a.–s. a.).

ROZOV, Vladimir (Rusija) (1930–1940).

ROZOVA, Zoja (Rusija) (1942–1945).

RUDNYC'RA, Anna (Ukrajina) (1976–1977).

SAKOVEC, Lilija (Rusija) (1975–1976).

SEMENIHINA, Elena (Rusija) (1982–1983).

SERGEEVA, Tat'jana (Rusija) (1989–1993).

SITNIKOVA, Ekaterina (Rusija) (1951–1958).

SOTNIKOVA, Ol'ga (Rusija) (1986–1988).

TARANENKO, Valentina (Rusija) (1984–1986).

TROSTYNS'KA, Rajisa (Ukrajina) (1978–1979, 1983–1986, 1992–1999).

VOINOVA, Evgenija (Rusija) (1973–1974).

